

Polityka rozwoju regionalnego w Polsce

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w województwach 2010–2016*, dostępny w internecie: swaid.stat.gov.pl [dostęp 10.01.2020 r.].
- Źródło: *Przyszłość Polityki Spójności po 2021*, dostępny w internecie: rpo.wzp.pl [dostęp 10.01.2020 r.].

Polityka rozwoju regionalnego w Polsce

Źródło: domena publiczna.

Mieszkasz w konkretnej miejscowości, gminie, powiecie i województwie. Codziennie pokonujesz drogę do szkoły czy korzystasz z opieki wybranego przez rodziców lekarza. Jest to możliwe m.in. dzięki temu, że ktoś wybudował lub wyremontował drogi, szkoły, przychodnie, a ktoś inny je obsługuje. Ktoś też musiał wcześniej zdecydować, że na te cele pójść pieniądze z budżetu lokalnego, centralnego czy np. funduszy unijnych.

Przyjrzyj się temu, jak rozwija się twój region, twoja mała ojczyzna, i zastanów się, dlaczego jest ona ważna z punktu widzenia rozwoju państwa.

Twoje cele

- Wyjaśnisz, czym jest polityka regionalna i rozwój regionalny.
- Scharakteryzujesz czynniki ważne dla rozwoju twojego regionu.
- Ocenisz rolę UE w rozwoju polskich regionów.

Przeczytaj

Pojęcie polityki regionalnej

Polityka regionalna jest jedną z dziedzin polityki gospodarczej danego państwa. Należy przez to pojęcie rozumieć wszystkie działania zarówno władz państwowych (centralnych i terytorialnych), jak i podmiotów gospodarczych oraz innych organizacji czy instytucji, mające na celu:

- rozwój ekonomiczny i społeczny danego regionu;
- zwiększenie konkurencyjności regionu;
- łagodzenie dysproporcji między poszczególnymi regionami.

Tak więc przedmiotem polityki regionalnej jest rozwój gospodarczo-społeczny regionów. Oznacza on wzrost potencjału gospodarczego poszczególnych regionów, przez co następuje trwała poprawa ich konkurencyjności oraz polepszenie warunków życia ich mieszkańców. **Rozwój regionalny** zawiera też w sobie rozwój społeczny, postęp techniczny i technologiczny oraz dbałość o środowisko z uwzględnieniem ładu przestrzennego danego terytorium.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Modele polityki rozwoju regionalnego

Podstawowym modelem polityki regionalnej jest podział na:

- intraregionalną;
- interregionalną.

Polityka intraregionalna jest w gestii władz i podmiotów lokalnych. Jest też nazywana „polityką oddolną” ze względu na prowadzenie jej właśnie przez regiony jako te, które najlepiej powinny wiedzieć, co jest im potrzebne. Regiony kierują polityką intraregionalną, mając do tego kompetencje prawne i finansowe (posiadanie środków finansowych).

Polityką interregionalną zajmują się władze danego państwa, a w skali Unii Europejskiej – Komisja Europejska. Jest to „polityka odgórna”, ponieważ obejmuje działania państwa wobec regionów. Jest potrzebna ze względu na konieczność niwelowania różnic między regionami.

Drugim modelem polityki regionalnej jest podział na:

- politykę *ex-ante*;

- politykę *post-ante*.

Pierwsza z tych polityk nakierowana jest na profilaktykę i działania zapobiegające negatywnym skutkom zjawisk, które mogą się pojawić. Druga zajmuje się ograniczaniem skutków negatywnych zjawisk, które wystąpiły na danym terenie wskutek zaniedbań lub błędów.

Ostatni model polityki jest związany ze strukturą terytorialną państwa. W zależności od szczebli administracyjnych, jest:

- dwuszczeblowy (w Polsce do 1999 r., USA);
- trójszczeblowy (obecnie w Polsce: województwa, powiaty, gminy).

Różnice w rozwoju regionów w Polsce

Wzrost zainteresowania problematyką rozwoju regionów w Polsce nastąpił w latach 90. XX w. Spowodowane to było zarówno transformacją ustrojową, jak i otwarciem Polski na świat i jej aspiracjami związanymi z integracją z Unią Europejską. Po wejściu Polski w skład UE nastąpiło dostosowanie polityki regionalnej do regulacji unijnych. W związku z tym w Polsce regionem jest województwo.

W celu weryfikowania potencjału gospodarczego poszczególnych województw oraz porównania stopnia ich rozwoju zastosowano następujące wskaźniki:

- PKB, czyli produkt krajowy brutto;
- wartość dodana brutto;
- nakłady na inwestycje;
- nakłady na B+R (badania i rozwój).

Poniżej zostały zaprezentowane poszczególne wskaźniki za 2016 r. w postaci map.

Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2016 r.

Kraj: dolnośląskie: 48 432

Wartość: 0

Kraj: kujawsko-pomorskie: 39 503

Wartość: 0

Kraj: lubelskie: 33 371

Wartość: 0

Kraj: lubuskie: 40 639

Wartość: 0

Kraj: łódzkie: 45 199

Wartość: 0

Kraj: małopolskie: 43 865

Wartość: 0

Kraj: mazowieckie: 77 359

Wartość: 0

Kraj: opolskie: 38 551

Wartość: 0

Kraj: podkarpackie: 34 120

Wartość: 0

Kraj: podlaskie: 34 299

Wartość: 0

Kraj: pomorskie: 46 913

Wartość: 0

Kraj: śląskie: 50 184

Wartość: 0

Kraj: świętokrzyskie: 34 633

Wartość: 0

Kraj: warmińsko-mazurskie: 34 514

Wartość: 0

Kraj: wielkopolskie: 52 844

Wartość: 0

Kraj: zachodniopomorskie: 40 592

Wartość: 0

Oprac. na podst.: *Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2016 r.*, swaid.stat.gov.pl.

Źródło: Englishsquare sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Biorąc pod uwagę powyższe wskaźniki, można zauważyć, że najlepiej rozwiniętym regionem w Polsce jest województwo mazowieckie. Natomiast, przypisując wartości od 1

(najwyższe wartości poszczególnych wskaźników) do 7 (najniższe wartości poszczególnych wskaźników), rozwój województw przedstawia się następująco:

Ranking województw w 2016 r. według przedstawionych wyżej wskaźników.

Województwo	PKB	Wartość dodana brutto	Nakłady inwestycyjne	Nakłady B+R	Średnia rozwoju
Mazowieckie	1	1	1	1	1
Dolnośląskie	2	2	3	4	2,75
Pomorskie	4	3	3	3	3,25
Wielkopolskie	2	3	3	5	3,25
Śląskie	3	2	4	5	3,5
Małopolskie	4	5	5	2	4
Łódzkie	4	4	4	5	4,25
Opolskie	5	4	2	6	4,25
Lubuskie	5	4	5	7	5,25
Zachodniopomorskie	5	3	6	7	5,25
Kujawsko-pomorskie	5	4	7	6	5,5
Podkarpackie	7	6	6	4	5,75
Podlaskie	6	5	7	6	6
Warmińsko-mazurskie	6	5	6	7	6
Lubelskie	7	6	7	5	6,25
Świętokrzyskie	6	6	7	7	6,5

Warto zauważyć, że najlepiej rozwinięte regiony mają na swoim terenie duże aglomeracje miejskie, które są liderami wzrostu gospodarczego na danym terenie zawyżającymi wskaźniki regionów oraz dużymi ośrodkami akademickimi, przez co charakteryzują się wysokim jakościowo kapitałem ludzkim (np. Warszawa w województwie mazowieckim). Mają też dobrą infrastrukturę. Na drugim biegunie natomiast znajdują się województwa ściany wschodniej Polski. Są one nie tylko na peryferiach Polski, ale i całej UE.

Słownik

polityka regionalna

jedna z dziedzin polityki gospodarczej danego państwa; należy przez to pojęcie rozumieć wszystkie działania zarówno władz państwowych (centralnych i terytorialnych), jak

i podmiotów gospodarczych oraz innych organizacji czy instytucji, mających na celu rozwój gospodarczy, kulturalny, społeczny i zwiększenie konkurencyjności regionu oraz łagodzenie dysproporcji pomiędzy poszczególnymi regionami

polityka spójności

jedna z głównych polityk unijnych, polegająca na wspieraniu spójności gospodarczej i społecznej UE przez rozwój regionów i wyrównywanie dysproporcji pomiędzy nimi

rozwój regionalny

proces o charakterze długotrwałym, mający na celu wzrost potencjału gospodarczego regionu, przez co następuje trwała poprawa konkurencyjności oraz polepszenie warunków życia mieszkańców; rozwój regionalny zawiera też w sobie rozwój społeczny, postęp techniczny i technologiczny oraz dbałość o środowisko z uwzględnieniem ładu przestrzennego danego terytorium

Schemat

Założenia polityki regionalnej RP

Od momentu wejścia Polski do UE polityka regionalna została podporządkowana unijnej polityce regionalnej, której głównym założeniem jest spójność. Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010–2020: regiony, miasta, obszary wiejskie bierze pod uwagę zarówno wspieranie obszarów generujących wzrost, jak i zagrożonych marginalizacją. Została ona przedstawiona na poniższym schemacie.

Polecenie 1

Zapoznaj się ze schematem i wykonaj ćwiczenia.

Oprac. na podst.: Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, *Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju*, kigeit.org.pl [online, dostęp 18.10.2021].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Scharakteryzuj województwo, w którym mieszkasz. Odpowiedz na pytanie, co sprzyja jego rozwojowi, a co go hamuje?

Ćwiczenie 2

Znajdź w internecie strategię rozwoju twojej gminy/powiatu/województwa na najbliższe lata. Na jej podstawie podaj najważniejsze założenia związane z rozwojem twojej lokalnej społeczności.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Podaj, co w Polsce nazywane jest regionem według unijnych wytycznych.

Kliknij na przycisk *Porównaj swoją odpowiedź*, a następnie zaznacz odpowiedź najbliższą swojej.

Porównaj swoją odpowiedź

Ćwiczenie 2

Wymień czynniki ważne dla rozwoju regionalnego.

Kliknij na przycisk *Porównaj swoją odpowiedź*, a następnie zaznacz odpowiedzi najbliższe swojej.

Porównaj swoją odpowiedź

Ćwiczenie 3

Wyjaśnij pojęcia.

Wyjaśnij, czym jest polityka regionalna.

Podaj definicję rozwoju regionalnego.

Ćwiczenie 4

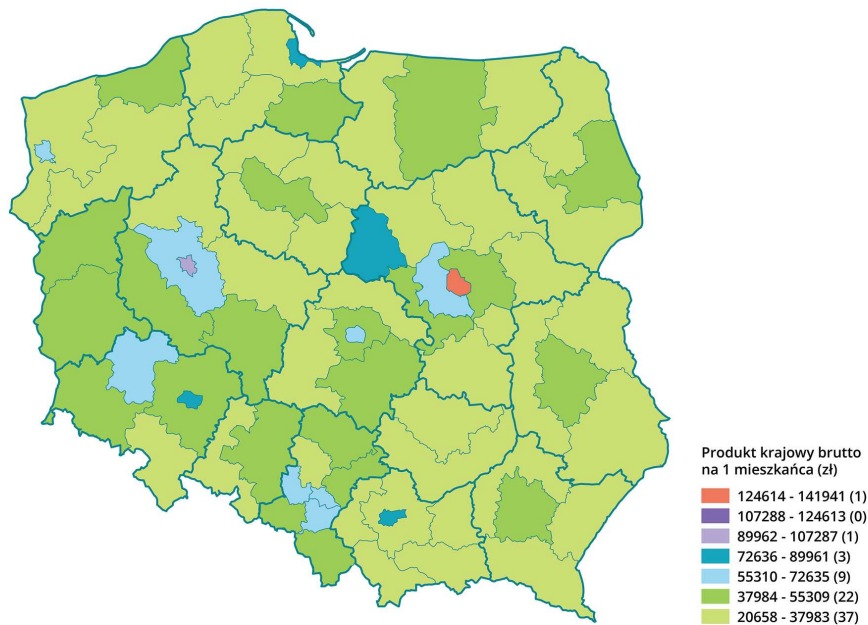

Wymień 5 czynników ważnych dla rozwoju regionalnego.

Ćwiczenie 5

Zapoznaj się z mapą i wykonaj ćwiczenie.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Zaznacz, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Dwa spośród podregionów, w których PKB na mieszkańca jest najniższe, znajdują się na terenie województwa podkarpackiego.	☐	☐
W województwie lubuskim PKB na mieszkańca w podregionach mieści się w tym samym przedziale.	☐	☐
Zakopane położone jest w podregionie o najwyższym PKB na mieszkańca w województwie.	☐	☐
W przypadku województwa kujawsko-pomorskiego najlepiej rozwiniętym podregionem jest podregion płocki.	☐	☐

Materiał źródłowy do zadań 6–9.

region : 2010
polska : 37524
małopolskie : 32909

małopolskie : 32000

śląskie : 40201

lubuskie : 31723

wielkopolskie : 39454

zachodniopomorskie : 32061

dolnośląskie : 42295

opolskie : 30818

kujawsko-pomorskie : 31127

pomorskie : 36017

warmińsko-mazurskie : 27197

łódzkie : 34747

świętokrzyskie : 28968

lubelskie : 25875

podkarpackie : 26122

podlaskie : 27381

mazowieckie : 59666

region : 2011

polska : 40669

małopolskie : 36119

śląskie : 43693

lubuskie : 33738

wielkopolskie : 42753

zachodniopomorskie : 34116

dolnośląskie : 46296

opolskie : 33237

kujawsko-pomorskie : 33231

pomorskie : 39054

warmińsko-mazurskie : 29257

łódzkie : 37620

świętokrzyskie : 30957

lubelskie : 28282

podkarpackie : 28545

podlaskie : 29672

mazowieckie : 64473

region : 2012

polska : 42285

małopolskie : 37334

śląskie : 44863

lubuskie : 35078

wielkopolskie : 44774

zachodniopomorskie : 35453

dolnośląskie : 47986

opolskie : 34152

kujawsko-pomorskie : 34365
pomorskie : 41341
warmińsko-mazurskie : 30232
łódzkie : 39403
świętokrzyskie : 31642
lubelskie : 29648
podkarpackie : 29554
podlaskie : 30288
mazowieckie : 67389
region : 2013
polska : 43034
małopolskie : 38167
śląskie : 44796
lubuskie : 35786
wielkopolskie : 46150
zachodniopomorskie : 35851
dolnośląskie : 48179
opolskie : 34640
kujawsko-pomorskie : 35280
pomorskie : 41457
warmińsko-mazurskie : 30776
łódzkie : 40145
świętokrzyskie : 31392
lubelskie : 30449
podkarpackie : 30585
podlaskie : 31374
mazowieckie : 69028
region : 2014
polska : 44705
małopolskie : 39834
śląskie : 46511
lubuskie : 37637
wielkopolskie : 48015
zachodniopomorskie : 37477
dolnośląskie : 50061
opolskie : 36299
kujawsko-pomorskie : 36387
pomorskie : 42570
warmińsko-mazurskie : 31957
łódzkie : 41869
świętokrzyskie : 32643
lubelskie : 31192

podkarpackie : 31644
podlaskie : 32352
mazowieckie : 71715
region : 2015
polska : 46814
małopolskie : 42172
śląskie : 48686
lubuskie : 39053
wielkopolskie : 50821
zachodniopomorskie : 39584
dolnośląskie : 52237
opolskie : 37816
kujawsko-pomorskie : 38202
pomorskie : 45001
warmińsko-mazurskie : 33180
łódzkie : 43790
świętokrzyskie : 33844
lubelskie : 32077
podkarpackie : 33177
podlaskie : 33275
mazowieckie : 74738
region : 2016
polska : 48432
małopolskie : 43865
śląskie : 50184
lubuskie : 40639
wielkopolskie : 52844
zachodniopomorskie : 40592
dolnośląskie : 53659
opolskie : 38551
kujawsko-pomorskie : 39503
pomorskie : 46913
warmińsko-mazurskie : 34514
łódzkie : 45199
świętokrzyskie : 34633
lubelskie : 33371
podkarpackie : 34120
podlaskie : 34299
mazowieckie : 77359

Oprac. na podst.: *Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w województwach 2010–2016*, dostępny w internecie: swaid.stat.gov.pl [dostęp: 10.01.2020 r].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 6

Przeanalizuj dane z wykresu i podaj nazwę województwa, w którym wzrost PKB na 1 mieszkańca w latach 2010–2016 był największy.

Ćwiczenie 7

Podaj nazwę województwa, w którym wzrost PKB na 1 mieszkańca w latach 2010–2016 był najmniejszy.

Ćwiczenie 8

Podaj, ile województw ma PKB na jednego mieszkańca w kolejnych sześciu latach niższe niż średnia dla całej Polski.

Ćwiczenie 9

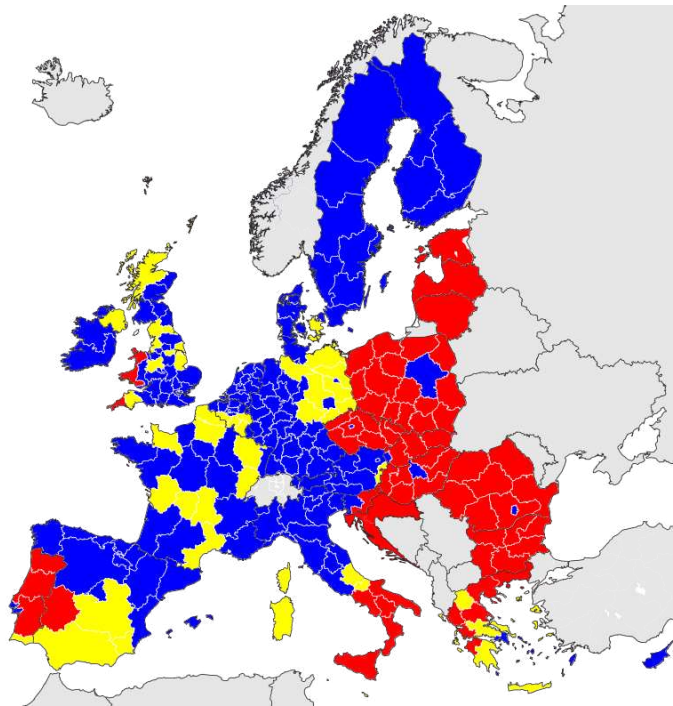

Wyjaśnij, dlaczego województwo dolnośląskie jest drugim co do kolejności województwem o najwyższym przyroście PKB na jednego mieszkańca po województwie stołecznym.

Ćwiczenie 10

Zapoznaj się z mapą i wykonaj ćwiczenia.

Polityka regionalna UE – rozwój regionów w 2014 r.

Legenda:

kolor czerwony – regiony słabiej rozwinięte;

kolor żółty – regiony przejściowe;

kolor niebieski – regiony lepiej rozwinięte.

Źródło: Cranberry Products at English Wikipedia, licencja: CC BY-SA 3.0.

1. Podaj nazwę najlepiej rozwiniętego regionu w Polsce.

2. Podaj nazwy krajów, w których, podobnie jak w Polsce, jeden (stołeczny) region jest lepiej rozwinięty, a pozostałe słabo.

3. Podaj nazwy krajów, w których wszystkie regiony należą do lepiej rozwiniętych.

4. Wyjaśnij, co jest powodem rozwarstwienia regionów we Włoszech: północne należą do lepiej rozwiniętych, południowe do gorzej.

Zapoznaj się z poniższym tekstem i wykonaj polecenia.

“ *Przyszłość Polityki Spójności po 2021* ”

Innowacje, ochrona środowiska, poprawa jakości życia mieszkańców Unii Europejskiej. Przedstawiciele Komisji Europejskiej przedstawili propozycje kształtu Polityki Spójności na lata 2021-27. Na inwestycje w Polsce ma trafić blisko 100 mld euro, ale wkład unijny będzie niższy niż dotychczas. W ocenie marszałka Olgierda Geblewicza, prezesa Związku Województw RP, większe znaczenie mają czekające regiony negocjacje Regionalnych Programów Operacyjnych, które służą mieszkańcom województw.

Wdrażanie Polityki Spójności w Polsce i z dużą rolą regionów w tym procesie, jest od lat jest oceniane przez Komisję Europejską bardzo wysoko i doceniane za nowatorskie oraz innowacyjne podejście. Dzięki Polityce Spójności polskie regiony zainwestowały od 2007 r. ponad 55 mld euro. Dziś wśród 30 najszybciej rozwijających się przez ostatnie 12 lat regionów UE jest aż 11 polskich województw. Zmiany w infrastrukturze i pomaganie osobom młodym w wejściu na rynek pracy, to zdaniem Komisji Europejskiej najbardziej widoczne efekty unijnego wsparcia, które trafia do Polski w obecnej perspektywie. Ta przyszła, na lata 2021-2027 ma być nakierowana na pięć celów: pobudzenie innowacyjności, zrównoważony rozwój uwzględniający zmiany klimatyczne i środowiskowe, transport i cyfryzację, wzmacnianie tzw. „Europy społecznej” i w końcu zbliżenie do obywateli.

Bruksela proponuje w najbliższych latach skierować do Polski 72 mld euro w ramach tzw. koperty finansowej. Na te środki składa się Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (45 mld euro), Europejski Fundusz Społeczny (14 mld euro) i Fundusz Spójności (12 mld

euro). W ramach EFRR 35% środków miałyby trafić na inteligentny wzrost i innowacje, a 30% na zrównoważony wzrost. Wyzwaniami jest wciąż innowacyjność, zanieczyszczenie powietrza, gospodarka odpadami, kolej, transport publiczny, strefy dojazdowe do pracy. KE chce znaleźć równowagę pomiędzy wspieraniem tzw. lokomotyw wzrostu a obszarami, które radzą sobie gorzej. Zmieniają się również priorytety w Europejskim Funduszu Społecznym, który ma być bardziej jednolity.

Źródło: *Przyszłość Polityki Spójności po 2021*, dostępny w internecie: rpo.wzp.pl [dostęp 10.01.2020 r.].

1. Wyjaśnij, jakie są różnice w celach polityki spójności w okresie 2014–2020, a jakie w 2021–2027.

2. Wyjaśnij, co to jest tzw. lokomotywa wzrostu.

3. Podaj, jakie są efekty dotychczasowej polityki spójności w odniesieniu do polskich regionów.

Dla nauczyciela

Autorka: Małgorzata Krzeszowska

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Rozwój regionów w Polsce

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

6) przedstawia różne modele polityki rozwoju regionalnego – wsparcia ośrodków wzrostu i wyrównywania różnic międzyregionalnych; wskazuje na założenia dotyczące realizacji tej polityki w Rzeczypospolitej Polskiej.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie przedsiębiorczości.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wyjaśnia pojęcie regionu;
- charakteryzuje czynniki wpływające na rozwój i hamujące rozwój regionu;
- tworzy listę działań, które sam mógłby podjąć w celu lepszego rozwoju swojej społeczności lokalnej.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;

- dyskusja.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- kartki A4.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Podanie tematu i celów zajęć.
2. Uczniowie metodą burzy mózgów wypisują na tablicy swoje skojarzenia z pojęciem „region”. Następnie dzielą się na kilkusobowe grupy i na podstawie tych skojarzeń definiują pojęcie. Wybrane osoby przedstawiają na forum efekt pracy poszczególnych grup. Uczniowie na koniec wybierają najlepszą definicję spośród podanych.
3. Następuje rozmowa na temat: „Dlaczego region jest tak ważny w gospodarce kraju, co o tym decyduje i po co jest region?”.

Faza realizacyjna

1. Uczniowie zapoznają się z mapami znajdującymi się w treści e-materiału. Zwracają szczególną uwagę na województwo, w którym mieszkają.
2. Następnie uczniowie zapoznają się z multimediami. Potem wykonują załączone ćwiczenia.
3. Następuje dyskusja na temat czynników sprzyjających rozwojowi województwa oraz hamujących jego rozwój, zauważonych przez poszczególne grupy. Wynikiem dyskusji powinna być wspólna lista czynników.
4. Na podstawie listy uczniowie dyskutują o działaniach, jakie mogą sami podjąć, aby wpłynąć na szybszy rozwój ich społeczności lokalnej. Dyskusję podsumowuje wybrana osoba.

Faza podsumowująca

1. Uczniowie wykonują ćwiczenie interaktywne nr 4.

Praca domowa:

Uczniowie wykonują pozostałe ćwiczenia interaktywne.

Materiały pomocnicze:

Atlas Regionów, swaid.stat.gov.pl.

Przyszłość Polityki Spójności po 2021, rpo.wzp.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Multimedium może posłużyć do wcześniejszego przygotowania się uczniów w domu do lekcji.